Takshashila Project

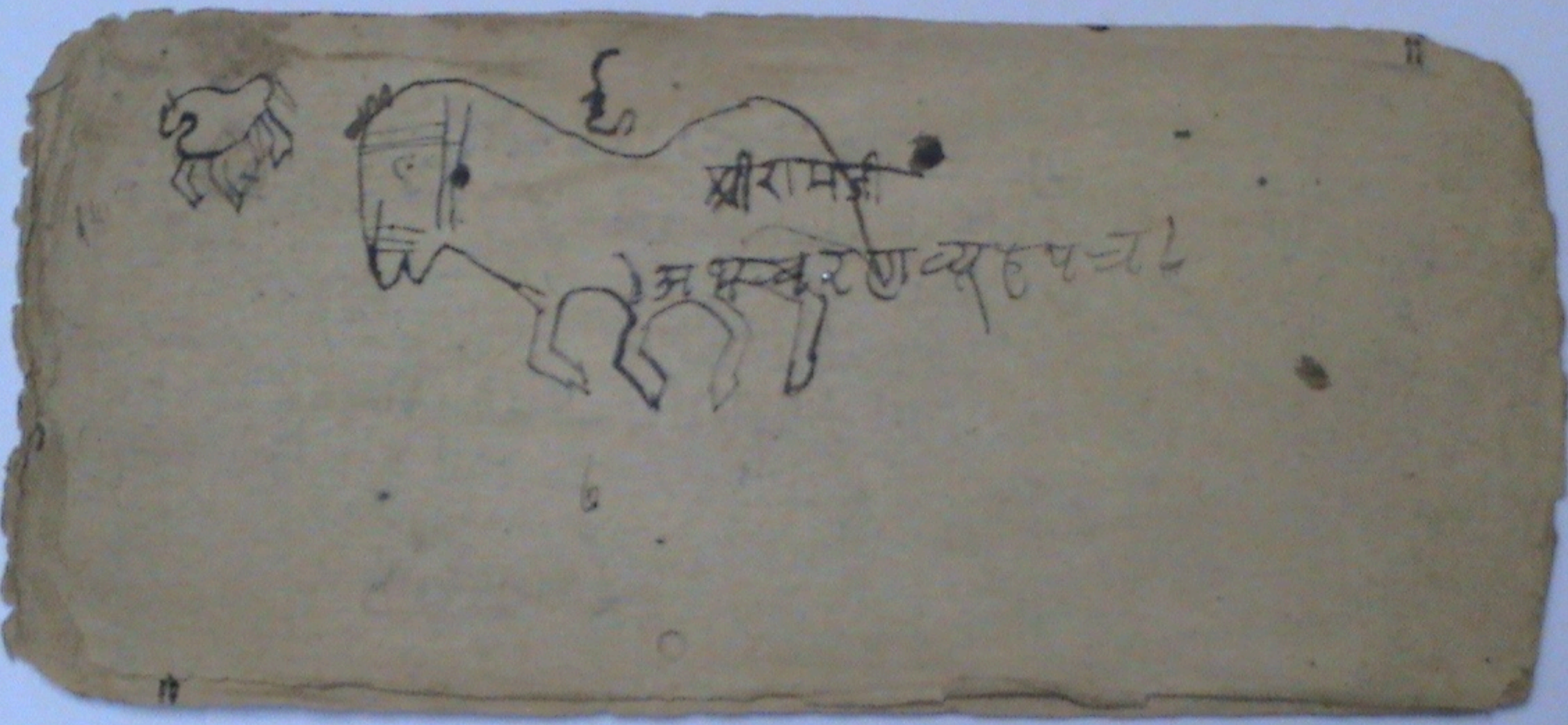

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

श्रीगणाधीपतयेनमः॥ अथातश्चरणव्यूहं व्याख्यास्यामस्तत्र निरुक्तं
चातुर्विद्यंबह्वृचोवेदविज्ञातानिभवंतिऋग्वेदोयजुर्वेदः सामवेदोऽथ
र्ववेदश्चेतितत्रर्ग्वेदस्याष्टस्वानानि भवंति। वह्वृचः श्रावकश्चर्वकः श्र
वणपारःश्रमपारःश्रमवटःश्रमजटःश्रमदंडश्चेति। वह्वृच्प्रातिशाख्यं
रवाःपंचविधाभवंति। शाकलाबाष्कलाश्चाश्वलायनाःशांखायनामांडूकाय
नाश्चेतितेषामध्ययनमध्ययोश्चतुःषष्टिर्मंडलानिदशैवैकंयद्वृष्टिकव
र्गंचशतनवकंसप्तपदाघोषगोहिवोऽइंयौत्रीतिऋचशतंस्मृतोवर्गाणांपरि १
संख्यातंचैसहस्रेचतुरोऽन्यादशसहस्राणिस्वरापवशतानिच।

Takshashila Project

सहस्रशीतिपादस्पेतत्पारायणमुच्यते॥१॥ यजुर्वेदस्यषडशीतिर्भेदा
भवंतितत्रवरकानामद्वादशभेदाभवंतिवरकाःचरकाःकाठत्राः
कठाःकापिष्ठलकठाश्चाराय्यणीयावातैत्तिरीयाःश्वेताश्वतराश्चपम
वःपातौदिनेवामैत्रायणीयाश्चेतितत्रमैत्रायणीयानामषट्दा
वंतिमानवावाराहकठभाल्लवेयाकारिकवाद्याःश्यामायनीयश्चेति
तेषामध्ययनंद्वेसहस्रेशतिन्यूनेमत्रैवाङ्गसंनयकेसगाणाःपरिसंख्या
ततोन्यानियजुर्विधाष्टौशतानिसहस्राणिद्वाविंशतिरन्याःपंचक
सपादमैतत्रमायणकठषाणिकैवल्यसवालिखिल्यसंहितयाकलपा

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

वरलर्ठीतंतत्रैतिरीयकानांचद्विभेदाभवंतौखेयाखांडिकेयाश्चेतित
त्रखांडिकेयानामफलभेदाभवंतिकालैताशाद्यायनीहिरण्यकेशीभारद्वा
जापस्तंबसातातिषुमेध्ययनमष्टशयङ्गःसप्तस्त्राप्यधीत्यशाखाप
रिभवति॥तान्येवत्रिगुणान्यधीसक्रमपारोभवतिषडंगान्यधीतुषडंगवि
द्भवति।त्रिगुणापद्यतेयत्रमंत्रब्राह्मणयोःसहाध्ययनंवेदःसविज्ञेयःशेषाःश
खांतराःस्मृताः।शिक्षाकल्पोव्याकरणंनिरुक्तंछंदोज्योतिषमितिषडंगानि
छंदःपादौतुवेदस्यमुखंव्याकरणंस्मृतंतस्मात्साङ्गमधीत्य
त्रमुच्यते।शिक्षाघ्राणंतुवेदस्यमुखंव्याकरणंस्मृतंतस्मात्साङ्गमधीत्य

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

ल्लालोकेमहीयते।तथात्रतिपदमक्षपदंछंदोभाषाधर्मोमीमांसान्या
यतर्कइत्युपांगानितत्रपरिशिष्टानिभवंतियूपलक्षणंगलक्षणंत्र
तिज्ञोढेवाकःसंख्यावरागवूरःश्रौतकल्पःअत्रिकनिःपार्षदम्
पक्षर्षिकापरशत्रवरार्ध्यायोक्तशास्त्रेतसंख्यानिगमाध्वरूपा
श्चैत्रौत्रिकुत्रसवौनंकुनिलक्षणानित्यशब्दशपरिशिष्टानिभवंतितत्रक
युनायोगायेनविशेषस्तत्रत्राश्वौदीचनिस्तेवाजस्नेयानामप्रवक्ष
भेदाभवंतिजाबालाबौधायनाःकाण्वामध्यंदिनाःशाफेयास्तापनीयाः
कपोलाःपौंडरवत्साग्रावटिकाःपरमावटिकाःपाराशरावैतोयावैद्येया

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

प्रज्ञावोधेयाश्चेतितेषामध्ययनेसौकिकंप्रवचनीयाश्चेतिमंत्रब्राह्मण
कल्पानामगुणायज्ञेषामस्वा॥ बलाघ्नःप्रतिघ्नागज्ञासोचर्युःकल्पन्तेच
ति॥२॥सामवेदःकिलसप्तसहस्रमासीत्तेषुथाथेषुधीयानास्तेशतऊर्ध्व
जैणिभिहताःशेषाव्याख्यास्यमस्यत्रराणायनीयानामस्यत्रभेदाभवंति
राणायनीयाःशाद्यमुग्राःकालेपालकालेपालेगलायनाःशार्दूलाःकौ
थुमाश्चेतितत्रकौथुमानामस्यत्रभेदाभवत्पाठुराणायनाःवातायनाःब्रौज
लिद्वैनभताःआरुणयोऽपादैगेयाकौथुमाश्चेतितेषामध्ययनमशीतिशत
माग्नेयपावमानंवृत्तःशतमैंद्रंषट्शतियानिगायंतिसामगास्तान्पधीत्य

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

रंगः त्रयतरोभवंतिशिल्पन्यचीत्यशिल्पविंशतिकोभवतितत्रकेचित्पुनरसं
त्रेसामतत्रसंज्ञोधत्तभद्रेत्यभिधीयतेशेषास्सप्तस्त्रीलिंगसामानिबव
हृशाष्टशतानिनवतिदशतिसवालिरिक्त्याःसमुपलक्षत्रेक्षस्तत्रमारुप्यकानि
सिर्यतेतसामगानस्मृतं॥६॥अथर्ववेदस्यनवभेदाभवंतिविप्लावौनक
दामोदामोदातोशायनाजाबालाब्रह्मपत्याशाकुनर्षिदेवदर्शाङ्गिरसविद्या
तितेषामध्ययनंचादशौवसहस्त्रीणिपंचकल्पानिभवंतिकल्पैकल्पैपंचशतानि
भवंतिनक्षत्रकल्पोविधानकल्पःसंहिताविधेयंत्रारकल्पःशांतिकल्पश्चेतित्रय
वेदानामुपवेदाभवंत्यृग्वेदस्यायुर्वेदठपवेदोयजुर्वेदस्यधनुर्वेठपवेदःसामवेद

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

स्पशाथर्ववेद ऋग्वेदोऽथर्ववेदस्यार्षं शास्त्रेत्यादरुभगवान्व्यासस्त्रंदोवाय्वङ्गे
विशाश्वारण्येषोमेवैकस्यकोदण्डपवलौविधेयत्सेग्वेदस्यपत्नाक्षेःस्रु
विभक्तग्रीवःछेवितदेशश्मश्रुःश्वेतवर्णनखःकोनितंत्रमाणतावद्विष्टन्वितस्य
स्यायज्ञवेदस्यपिंगाक्षःरूक्षश्मश्रुस्थूलगलकपोलतास्त्रायतत्वागःक्रूरवाणी
वात्रोदशमात्रषट्चैचैनसामवेदस्यनित्यंस्वर्गसूत्रयतःभुविःभुविवासःशम्
दंतावदृच्छरीरःशमोदंडोकातिरनयनआदित्यवर्णेवोनूनवरत्निमात्रोऽथवी
दस्पतीक्षेःअवटःकामरूपीविस्थात्माविश्वकर्तीक्षेदकर्तिस्वरावाभाषीत्रांश
स्यमरुनीलोत्पलवर्णोवर्तुलदशरत्निमात्रसेवेदस्यात्रेयसगोत्रसोमदैवत्य
गायत्रीछंदोयजुर्वेदस्यैकाश्यपवत्सगोत्रमिंद्रदैवत्यंत्रिष्टुप्छंदःसामवेदस्यभा

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

रद्वाजसगोत्रऋग्वेदत्रयंत्रयतीछंदोपर्ववेदस्यैतावान्सगोत्रंत्रयस्त्रैवत्याऋषयः
दोयद्मेवेदानांनानर्षिपंगोत्रंत्रयस्त्रयस्त्रीदोदैवतंवत्सवेदस्त्रीयंतिऋविदोत्पन्नवि
द्याजातिस्मरोयज्ञायतेऽजन्मेजन्मेवेदपारगोभवतिजन्मेनिजन्मनिवेदपारगो
भवत्यत्रतीत्रतीभवत्यत्रयस्त्रयारीऋषयोनमःशौनकायनमःशौनकाय॥
यद्दरराव्यृहगर्भिणीश्रावयेत्स्त्रियंपुमांसंजायतेऽत्रानर्षिर्विदपारगोभव
तियद्दरराव्यूहंश्राद्धकालेवदेद्विजः॥अक्षयंलभतेश्राद्धंपितॄणांनात्रसंशयः
यद्दरराव्यूहंपठेत्सविप्रःपंक्तिपावनः॥तारयेत्सप्तपूर्वान्त्रान्पुरुषःसप्तसप्तमा
यद्दरराव्यूहंपठेत्पर्वसुपर्वसु॥विधूतपाप्माकृतेस्वर्गेऽनंतंसूर्यंयथगच्छतितथैव
रूपायछंदांसि॥१॥इतिश्रीदरराव्यूहंसमाप्तं॥संवत्१७५०वर्षेमागशरवद्य७भौ॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

ठाकोरजन्द्रेकेस्टर पुस्तोमे लिखायछु

"॥ श्रीअक्षरांमूसी रंजीस्तुतजीवणजीलिखितं॥ यादृशंपुस्तकंदृष्ट्वातादृशंलिखितं॥
॥मया॥ यदिशुद्धमशुद्धंवामत्दोषोनदीयतेशुभंभवतु॥

८ सं ३ ए

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.